

Utbildningsdepartementet
Dnr U2018/04219/UH

Betänkandet Framtidens specialistsjuksköterska - ny roll, nya möjligheter SOU 2018:77

Sammanfattning

Region Norrbotten välkomnar ambition att utveckla specialistsjuksköterskans framtida roll och arbetsuppgifter och därigenom bidra till en väl fungerande kompetensförsörjning.

Region Norrbotten delar utredningens uppfattning om att examensbeskrivning för specialistsjuksköterskeutbildning behöver förändras för att säkra hälso- och sjukvårdens kompetensbehov. Däremot anser Region Norrbotten inte att utredningens förslag svarar mot den pågående utvecklingen inom hälso- och sjukvård och omsorg, därför ställer regionen sig negativ till utredningens förordade modell gällande examensbeskrivning för specialist-sjuksköterskeutbildning.

Region Norrbotten ställer sig positivt till införandet av utbildning till avancerad klinisk specialistsjuksköterska (AKS), ett ökat antal fristående kurser, samt till delar av förslaget om avtal för vårdvetenskaplig utbildning, lärande och forskning (VULF). Region Norrbotten ställer sig negativt till förslaget om krav på fortbildning i lagstiftning.

Ny examensbeskrivning för specialistsjuksköterskeutbildning

Region Norrbotten delar utredningens uppfattning om att ansvaret för sjuksköterskors specialisering fortsatt ska vara statens ansvar och bedrivs i form av högskoleutbildning, men att det finns behov av en förändring som svarar mot den pågående utvecklingen inom hälso sjukvård och omsorg. I utredningen presenteras fyra förslag på framtida struktur för specialistsjuksköterskeutbildningen (modell A-D). I betänkandet förordas modell C med tre fasta inriktningar (anestesi, operation, intensivvård) och en fjärde öppen inriktning. Region Norrbotten anser att inriktningarna inom specialistsjuksköterskeutbildningen bör hänga samman med omställningsarbetet mot framtidens nära vård och är därför tveksamt till utredningens förordade förslag. Inriktningar mot psykiatri och vård av äldre är nödvändiga mot bakgrund av den allt högre andelen äldre och den ökade psykiska ohälsan bland befolkningen.

Den fjärde, öppna inriktningen har färre styrande mål och ger varje lärosäte ansvar för resterande inriktning och innehåll. Region Norrbotten anser att det kan finnas en risk att den öppna inriktningen utformas utifrån de olika lärosätenas förutsättningar och specifika inriktningar snarare än utifrån hälso- och sjukvårdens behov. De olika inriktningarna kan bli för lokalt anpassade vilket kan försvåra värderingen av den enskilda specialistsjuksköterskans kompetens samt innebära svårigheter att jämföra utbildningarna nationellt.

Avancerad klinisk sjuksköterska (AKS)

Region Norrbotten ser positivt till förslaget om införandet av utbildning till avancerad klinisk specialistsjuksköterska (AKS) både inom den öppna och den slutna vården. Utvecklingen av denna yrkesroll bör påskyndas eftersom den är angelägen och fungerar framgångsrikt inte minst i glesbygd för att säkra kompetensförsörjningen i den nära vården. AKS fyller en viktig roll i en hälso- och sjukvård med allt fler äldre och personer med kroniska och långvariga sjukdomar. AKS är även en viktig komponent i den nödvändiga uppgifts- och kompetensväxlingen och en karriärväg för sjuksköterskor. Etablering av yrkesrollen har påbörjats i Region Norrbotten med goda resultat och uppfattningen är att AKS utbildningen bör regleras. Region Norrbotten anser inte att legitimation ska utfärdas för AKS utbildade då sjuksköterskelegitimation redan är uppnådd genom grundutbildningen. Däremot är uppfattningen att AKS utbildningen ska leda till en skyddad yrkestitel. Region Norrbotten anser att även yrkeserfarenhet som sjuksköterska ska krävas för antagning till AKS utbildning då rollen som AKS i arbetslivet förväntas omfatta en hög grad av självständighet.

Krav på fortbildning i lagstiftning

Region Norrbotten delar utredarens uppfattning om nödvändigheten av att AKS, specialistsjuksköterskor, barnmorskor och röntgensjuksköterskor erbjuds systematisk kompetensutveckling och kontinuerlig fortbildning genom individuella kompetensutvecklingsplaner som upprättas i samråd med arbetsgivaren. Däremot stödjer inte Region Norrbotten förslaget om lagstadgad fortbildning. Vårdgivarna har ett uttalat fortbildningsansvar, men att reglera fortbildning med föreskrifter kan leda till att resurser i allt för stor utsträckning allokeras till kurser och konferenser som inte självklart resulterar i en långsiktig och hållbar kompetensutveckling. I fortbildningsansvaret ligger att utveckla goda lärmiljöer, pedagogiska former för fortbildning och användandet av modern teknik.

Det är också viktigt att ge möjlighet till utveckling i det dagliga arbetet genom att stödja förbättringsarbete, kunskapsstyrning och stimulera patientnära karriärvägar. Att omsätta forskning till praktik och förbättra kvalitet i vården är en del av kompetensutvecklingen, liksom samverkan inom forskning med lärosätena. Enligt Region Norrbotten är det bra med ett ökat nationellt fokus på nödvändigheten av en utvecklad sammanhållen struktur och miljö för

fortbildning inom Hälso- och sjukvården. Denna bör, åtminstone i nuläget, inte åstadkommas genom lagstiftning. Region Norrbotten anser också att det är anmärkningsvärt att reglera fortbildning endast för några få legitimationsyrken.

VULF – avtal (vårdvetenskaplig utbildning, lärande och forskning)

I betänkandet föreslås ett avtal motsvarande ALF-avtalet för utbildningar till specialistsjuksköterska och AKS samt för vårdvetenskaplig forskning. Det föreslagna centrala avtalet avser att ge lärosäten och vårdgivare bättre samverkansmöjligheter inom ramen för de regionala avtalen. Därigenom bedöms den verksamhetsförlagda delen av utbildningen (VFU) kunna bli bättre och mer integrerad. Region Norrbotten ser att kan finnas gränsdragningsproblem och inkörnings svårigheter med ett VULF-avtal, men ställer sig positivt till att utredningen lyfter fram ökad finansiering till verksamhetsförlagd utbildning och vårdvetenskaplig forskning. Region Norrbotten ser VULF avtalet som en viktig åtgärd för mer jämlika utbildnings- och forskningsförutsättningar inom hälso- och sjukvården. VULF skulle bli en viktig del av sjuksköterskors kompetensutveckling och inte minst en åtgärd som kan bli kraftfull i ett kompetensförsörjningsperspektiv. Inom ramen för ett VULF-avtal skulle det vara möjligt med en uppdelning av medel, dels med inriktning mot verksamhetsförlagdutbildning såväl grund som avancerad nivå, dels med inriktning på forskning.

Nationellt råd

Region Norrbotten stödjer förslaget om ett nationellt råd inom regeringskansliet för strategiska samverkansfrågor mellan staten och hälso- och sjukvårdens huvudmän gällande frågor om kompetensförsörjning i vid mening.

Ökat antal fristående kurser

Region Norrbotten stödjer utredarens förslag om ökat antal fristående kurser i högskolan och bedömningen att detta kommer att bidra till ökade fort- och vidareutbildningsmöjligheter för yrkesverksamma specialistsjuksköterskor, barnmorskor, röntgensjuksköterskor och AKS, både på kort och på lång sikt. Avgörande är dock att kursutbudet tas fram i nära samverkan mellan lärosäten och arbetsliv.